HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a treia)

4 octombrie 2024*

„Trimitere preliminară – Spațiul de libertate, securitate și justiție – Politica comună în materie de azil – Directiva 2011/95/UE – Condiții pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții țărilor terțe pentru a putea beneficia de statutul de refugiat – Articolul 2 literele (d) și (e) – Noțiunea de «act de persecuție» – Nivelul de gravitate necesar – Articolul 9 – Acumulare suficient de gravă de măsuri discriminatorii față de femei – Articolul 9 alineatul (1) litera (b). – Formele actelor de persecuție – Articolul 9 alineatul (2) – Evaluarea cererilor de protecție internațională – Articolul 4 alineatul (3) – Obligația de evaluare individuală – Conținut”

În cauzele conexate C-608/22 și C-609/22,

având ca obiect cereri de decizie preliminară formulate în temeiul articolului 267 TFUE de Verwaltungsgerichtshof (Curtea Administrativă, Austria), prin deciziile din 14 septembrie 2022, primite de Curte la 22 septembrie 2022, în procedurile

AH (C-608/22),

FN (C-609/22)

împotriva

Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl,

CURTEA (Camera a treia),

compusă din doamna K. Jürimäe, președintă de cameră, domnul K. Lenaerts, președintele Curții, îndeplinind funcția de judecător al Camerei a treia, și domnii N. Piçarra (raportor), N. Jääskinen și M. Gavalec, judecători,

avocat general: domnul J. Richard de la Tour,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru AH, de N. Lorenz, Rechtsanwältin;

* Limba de procedură: germana.

– pentru FN, de S. Moschitz-Kumar, Rechtsanwältin;

– pentru guvernul austriac, de A. Posch, J. Schmoll și M. Kopetzki, în calitate de agenți;

– pentru guvernul belgian, de M. Jacobs, A. Van Baelen, și M. Van Regemorter, în calitate de agenți;

– pentru guvernul spaniol, de A. Gavela Llopis și A. Pérez-Zurita Gutiérrez, în calitate de agenți;

– pentru guvernul francez, de B. Fodda și J. Illouz, în calitate de agenți;

– pentru Comisia Europeană, de A. Azéma, J. Hottiaux și H. Leupold, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 9 noiembrie 2023,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererile de decizie preliminară privesc interpretarea articolului 9 alineatul (1) literele (a) și (b) din Directiva 2011/95/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind standardele referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții țărilor terțe sau apatrizii pentru a putea beneficia de protecție internațională, la un statut uniform pentru refugiați sau pentru persoanele eligibile pentru obținerea de protecție subsidiară și la conținutul protecției acordate (JO 2011, L 337, p. 9).

2 Aceste cereri au fost prezentate în cadrul unor litigii între AH și, respectiv, FN, pe de o parte, și Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl (Oficiul Federal pentru Străini și Azil, Austria), pe de altă parte, în legătură cu legalitatea deciziilor acestuia din urmă de respingere a cererilor lor de recunoaștere a statutului de refugiat.

Cadrul juridic

Dreptul internațional

Convenția de la Geneva

3 Potrivit articolului 1 secțiunea A punctul 2 din Convenția privind statutul refugiaților, semnată la Geneva la 28 iulie 1951 [*Recueil des traités des Nations unies*, vol. 189, p. 150, nr. 2545 (1954)], intrată în vigoare la 22 aprilie 1954 și completată prin Protocolul privind statutul refugiaților, încheiat la New York la 31 ianuarie 1967 și intrat în vigoare la 4 octombrie 1967 (denumită în continuare „Convenția de la Geneva”):

„Pentru scopurile prezentei convenții, termenul de «refugiat» se va aplica oricărei persoane care, […] în urma unor temeri justificate de a fi persecutată [din cauza] rasei, religiei, naționalității, apartenenței la un anumit grup social sau opiniilor sale politice, se află în afara țării a cărei cetățenie o are și care nu poate sau, [din cauza] acestei temeri, nu dorește protecția acestei țări; […]”

CEDEF

4 Potrivit articolului 1 din Convenția asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei (denumită în continuare „CEDEF”), adoptată de Adunarea Generală a Națiunilor Unite la 18 decembrie 1979, intrată în vigoare la 3 septembrie 1981 (*Recueil des traités des Nations unies*, vol. 1249, nr. I-20378, p. 13) și la care toate statele membre sunt părți:

„În termenii prezentei convenții, expresia «discriminare față de femei» vizează orice diferențiere, excludere sau restricție bazată pe sex, care are drept efect sau scop să compromită ori să anihileze recunoașterea, beneficiul și exercitarea de către femei, indiferent de starea lor matrimonială, pe baza egalității dintre bărbat și femeie, a drepturilor omului și a libertăților fundamentale în domeniile politic, economic, social, cultural și civil sau în orice alt domeniu.”

5 Articolul 3 din această convenție prevede că statele care sunt părți la aceasta iau în toate domeniile, în special cel politic, cel social, cel economic și cel cultural, toate măsurile corespunzătoare, inclusiv prin dispoziții legislative, pentru a asigura deplina dezvoltare și progresul femeilor, în scopul de a le garanta exercitarea și beneficiul drepturilor omului și al libertăților fundamentale, pe baza egalității cu bărbații.

6 În temeiul articolului 5 din convenția menționată, statele care sunt părți la aceasta iau toate măsurile corespunzătoare pentru a modifica printre altele schemele și metodele de comportament social și cultural al bărbatului și al femeii, pentru a se ajunge la eliminarea prejudecăților și practicilor cutumiare sau de altă natură care sunt bazate pe ideea de inferioritate sau superioritate a unui sex ori pe imaginea șablon privind rolul bărbatului sau al femeii.

7 Potrivit articolelor 7, 10 și 16 din aceeași convenție, statele care sunt părți la aceasta iau toate măsurile corespunzătoare pentru eliminarea discriminării față de femei în viața politică și publică a țării, în ceea ce privește educația, precum și în toate problemele decurgând din căsătorie și în raporturile de familie.

Convenția de la Istanbul

8 În conformitate cu articolul 1, Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice a fost încheiată la Istanbul la 11 mai 2011 și a fost semnată de Uniunea Europeană la 13 iunie 2017, aprobată în numele acesteia prin Decizia (UE) 2023/1076 a Consiliului din 1 iunie 2023 (JO 2023, L 143 I, p. 4) (denumită în continuare „Convenția de la Istanbul”) și intrată în vigoare, în ceea ce privește Uniunea, la 1 octombrie 2023, urmărește printre altele să protejeze femeile împotriva tuturor formelor de violență și să prevină, să urmărească și să elimine violența față de femei și violența domestică, precum și să contribuie la eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei și la promovarea egalității reale între femei și bărbați, inclusiv prin autonomizarea femeilor.

9 Articolul 3 din această convenție precizează că, în scopul aplicării ei, sintagma „violența împotriva femeilor” este înțeleasă drept o încălcare a drepturilor omului și o formă de discriminare împotriva femeilor și înseamnă toate acțiunile de violență de gen care rezultă în – sau care sunt probabile a rezulta în – vătămarea sau suferința fizică, sexuală, psihologică sau economică cauzată femeilor, inclusiv amenințările cu asemenea acțiuni, coerciția sau privarea arbitrară de libertate, indiferent dacă survine în public sau în viața privată.

10 Articolul 4 alineatul (2) din convenția menționată prevede:

„Părțile condamnă toate formele de discriminare împotriva femeilor și iau, fără întârziere, măsurile legislative și alte măsuri necesare pentru a o preveni, în special prin:

– încorporarea în constituțiile lor naționale sau în altă legislație corespunzătoare a principiului egalității între femei și bărbați și asigurarea realizării practice a acestui principiu;

– interzicerea discriminării împotriva femeilor, inclusiv prin utilizarea sancțiunilor, acolo unde este cazul;

– abrogarea legilor și a practicilor care discriminează femeile."

11 Articolul 60 alineatul (1) din Convenția de la Istanbul este redactat după cum urmează:

„Părțile vor lua măsurile legislative sau alte măsuri necesare pentru a asigura faptul că violența împotriva femeilor pe bază de gen poate fi recunoscută drept o formă de persecuție, în sensul articolului 1 secțiunea A punctul 2 al [Convenției de la Geneva] și drept o formă de vătămare gravă, dând naștere la protecție complementară/subsidiară."

Dreptul Uniunii

Directiva 2011/95

12 Considerentele (4) și (16) ale Directivei 2011/95 au următorul cuprins:

„(4) Convenția de la Geneva și protocolul aferent constituie elementul-cheie al sistemului juridic internațional de protecție a refugiaților.

[…]

(16) Prezenta directivă respectă drepturile fundamentale, precum și principiile recunoscute în special de Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene [denumită în continuare «carta»]. Prezenta directivă urmărește, în special, garantarea deplinei respectări a demnității umane și a dreptului de azil ale solicitanților de azil și ale membrilor de familie care îi însoțesc și promovarea aplicării articolelor 1, 7, 11, 14, 15, 16, 18, 21, 24, 34 și 35 din respectiva cartă și ar trebui, prin urmare, pusă în aplicare în mod corespunzător."

13 Articolul 2 din această directivă, intitulat „Definiții", are următorul cuprins:

„În sensul prezentei directive, se aplică următoarele definiții:

[…]

(d) «refugiat» înseamnă orice resortisant al unei țări terțe care, ca urmare a unei temeri bine fondate de a fi persecutat din cauza rasei sale, a religiei, a naționalității, a opiniilor politice sau a apartenenței la un anumit grup social, se află în afara țării al cărei cetățean este și care nu poate sau, din cauza acestei temeri, nu dorește să solicite protecția respectivei țări sau

orice apatrid care, aflându-se din motivele menționate anterior în afara țării în care avea reședința obișnuită, nu poate sau, din cauza acestei temeri, nu dorește să se întoarcă în respectiva țară și care nu intră în domeniul de aplicare al articolului 12;

(e) «statut de refugiat» înseamnă recunoașterea, de către un stat membru, a calității de refugiat a oricărui resortisant al unei țări terțe sau a oricărui apatrid;

[…]

(h) «cerere de protecție internațională» înseamnă cererea de protecție prezentată unui stat membru de către un resortisant al unei țări terțe sau de către un apatrid, care poate fi înțeleasă ca urmărind să obțină statutul de refugiat sau statutul conferit prin protecție subsidiară, care nu solicită în mod explicit un alt tip de protecție în afara domeniului de aplicare al prezentei directive și care poate face obiectul unei cereri separate;

(i) «solicitant» înseamnă un resortisant al unei țări terțe sau un apatrid care a introdus o cerere de protecție internațională în privința căreia nu s-a luat încă o decizie definitivă;

[…]

(n) «țară de origine» înseamnă țările sau țara al cărui cetățean este solicitantul sau, în cazul în care este apatrid, țara în care avea reședința obișnuită.”

14 Articolul 4 din directiva menționată, intitulat „Evaluarea faptelor și circumstanțelor”, prevede:

„(1) Statele membre pot considera că este obligația solicitantului să prezinte, de îndată ce este posibil, toate elementele necesare în sprijinul cererii sale de protecție internațională. Statele membre au obligația de a evalua, în cooperare cu solicitantul, elementele relevante ale cererii.

[…]

(3) Evaluarea unei cereri de protecție internațională se efectuează la nivel individual, luându-se în considerare următoarele elemente:

(a) toate faptele pertinente privind țara de origine în momentul luării unei decizii privind cererea, inclusiv actele cu putere de lege și actele administrative ale țării de origine și de modul lor de aplicare;

(b) informațiile și documentele relevante prezentate de solicitant, inclusiv informațiile care permit să se stabilească dacă solicitantul a făcut sau ar putea face obiectul unei persecuții sau al unor vătămări grave;

(c) statutul individual și situația personală a solicitantului, inclusiv factori precum trecutul, sexul și vârsta acestuia, pentru a se stabili dacă, ținând seama de situația personală a solicitantului, actele la care solicitantul a fost sau riscă să fie expus ar putea fi considerate o persecuție sau o vătămare gravă;

[…]”

15 Potrivit articolului 6 din aceeași directivă, intitulat „Agenții de persecuție sau vătămări grave”:

„Agenții de persecuție sau vătămări grave pot fi:

(a) statul;

(b) partidele sau organizațiile care controlează statul sau o parte importantă din teritoriul acestuia;

(c) agenți neguvernamentali, în cazul în care se poate demonstra că agenții menționați la literele (a) și (b), inclusiv organizațiile internaționale, nu pot sau nu doresc să acorde o protecție împotriva persecuțiilor sau a vătămărilor grave în sensul articolului 7.”

16 Capitolul III din Directiva 2011/95, intitulat „Condiții pentru a fi considerat refugiat”, cuprinde articolul 9 din aceasta, intitulat „Acte de persecuție”, care prevede:

„(1) Pentru a fi considerat drept un act de persecuție în sensul articolului 1 secțiunea A din Convenția de la Geneva, acesta trebuie:

(a) să fie suficient de grav prin natura sau prin caracterul său repetat pentru a constitui o încălcare gravă a drepturilor fundamentale ale omului, în special a drepturilor de la care nu este posibilă nicio derogare în temeiul articolului 15 alineatul (2) din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale[, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950 (denumită în continuare «CEDO»)]; sau

(b) să fie o acumulare de diverse măsuri, inclusiv de încălcări ale drepturilor omului, care să fie suficient de gravă pentru a afecta un individ în mod similar cu cele menționate la litera (a).

(2) Actele de persecuție, în sensul alineatului (1), pot lua, printre altele, următoarele forme:

(a) acte de violență fizică sau psihică, inclusiv acte de violență sexuală;

(b) măsuri legale, administrative, polițienești și/sau judiciare care sunt discriminatorii în sine sau sunt puse în aplicare în mod discriminatoriu;

(c) urmărirea penală sau sancțiunile care sunt disproporționate sau discriminatorii;

[…]

(f) actele împotriva unor persoane din motive de gen sau actele împotriva copiilor.

(3) În conformitate cu articolul 2 litera (d), trebuie să existe o legătură între motivele menționate la articolul 10 și actele de persecuție în sensul alineatului (1) din prezentul articol sau absența protecției împotriva unor astfel de acte.”

17 Articolul 10 din această directivă, intitulat „Motivele persecuției”, prevede la alineatul (1) litera (d):

„Atunci când evaluează motivele persecuției, statele membre țin seama de următoarele elemente:

[…]

(d) un grup este considerat un anumit grup social în special atunci când:

– membrii săi împărtășesc o caracteristică înnăscută sau o istorie comună ce nu poate fi modificată sau o caracteristică sau o credință atât de fundamentală pentru identitate sau conștiință încât nu ar trebui să i se ceară unei persoane să renunțe la aceasta; precum și

– respectivul grup are o identitate proprie în țara în cauză, fiind perceput ca diferit de societatea înconjurătoare.

[…]”

Directiva 2013/32/UE

18 Articolul 10 din Directiva 2013/32/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2013 privind procedurile comune de acordare și retragere a protecției internaționale (JO 2013, L 180, p. 60), intitulat „Cerințe privind examinarea cererilor”, prevede la alineatul (3):

„Statele membre se asigură că autoritatea decizională hotărăște în legătură cu cererile de protecție internațională după o examinare corespunzătoare. În acest scop, statele membre se asigură că:

(a) cererile sunt examinate și deciziile sunt adoptate în mod individual, obiectiv și imparțial;

(b) se obțin informații precise și actualizate din surse diferite, cum ar fi [Biroul European de Sprijin pentru Azil (BESA)], [Înaltul Comisariat al Organizației Națiunilor Unite pentru Refugiați (ICNUR)] și organizații internaționale relevante pentru apărarea drepturilor omului, cu privire la situația generală existentă în țările de origine ale solicitanților […], iar aceste informații sunt puse la dispoziția personalului care examinează cererile și adoptă deciziile;

[…]

(d) personalul care examinează cererile și adoptă deciziile are posibilitatea, de fiecare dată când consideră necesar, să consulte experți cu privire la cu anumite aspecte, cum ar fi cele medicale, culturale, religioase, legate de copii sau privind egalitatea între sexe.”

Litigiile principale și întrebările preliminare

19 AH este resortisantă afgană născută în 1995. După ce tatăl său ar fi dorit să o vândă, ea ar fi fugit, împreună cu mama sa, în Iran. După o ședere în Grecia, în cursul căreia s-a căsătorit, ea a intrat în Austria în anul 2015 și a depus o cerere de protecție internațională în acest stat membru, unde soțul său își avea reședința.

20 FN este resortisantă afgană născută în 2007, care nu a locuit niciodată în Afganistan. În anul 2020, a depus o cerere de protecție internațională în Austria. Fratele său, originar și el din Afganistan, beneficia deja în acest stat de protecție subsidiară. Ea ar fi susținut în această cerere că a fugit din Iran, unde trăia împreună cu mama sa și cu cele două surori ale sale, că niciuna dintre ele nu dispunea de un permis de ședere, ceea ce nu îi permitea să fie școlarizată, iar mamei lor nu îi permitea să lucreze, și că dorea să trăiască liber și să beneficieze de aceleași drepturi ca și bărbații.

21 Prin deciziile din 26 martie 2018 și din 14 octombrie 2020, Oficiul Federal pentru Dreptul Străinilor și Dreptul de Azil a estimat că expunerea lui AH nu era credibilă și, respectiv, că FN nu era expusă unui risc real de persecuție în Afganistan și a refuzat să le recunoască statutul de refugiat, în sensul articolului 2 litera (e) din Directiva 2011/95. Totuși, acesta le-a acordat lui AH și lui FN statutul conferit de protecția subsidiară pentru motivul că, în esență, în lipsa unui sprijin social în Afganistan, ele ar fi expuse unor dificultăți de natură economică și socială în cazul în care s-ar întoarce acolo.

22 AH și FN au introdus fiecare o acțiune împotriva acestor decizii în fața Bundesverwaltungsgericht (Tribunalul Administrativ Federal, Austria), arătând în special, pe de o parte, că aderaseră la valori, precum și la un mod de viață de inspirație occidentală și, pe de altă parte, că, în urma preluării puterii de către talibani în vara anului 2021, situația din Afganistan s-a schimbat astfel încât femeile erau expuse în prezent unor persecuții de mare amploare.

23 Această instanță a respins acțiunile respective ca fiind nefondate, arătând printre altele că, având în vedere condițiile de viață ale lui AH și ale lui FN în Austria, ele nu și-au însușit un mod de viață „occidental” care să fi devenit o componentă atât de esențială a identității lor încât să le fie imposibil să renunțe la acesta pentru a evita amenințări cu persecuția în țara de origine.

24 AH și FN au formulat fiecare recurs la Verwaltungsgerichtshof (Curtea Administrativă, Austria), instanța de trimitere, susținând din nou că situația femeilor sub noul regim al talibanilor justifica în sine recunoașterea statutului lor de refugiat.

25 În această privință, această instanță arată că femeile resortisante din Afganistan aparțin unui „anumit grup social”, în sensul articolului 10 alineatul (1) litera (d) din Directiva 2011/95, și că există o legătură între motivul de persecuție vizat la această dispoziție și „actele de persecuție” la care pot fi expuse aceste femei, astfel cum impune articolul 9 alineatul (3) din această directivă.

26 Instanța menționată amintește că, în vremea regimului taliban care a existat între anii 1996 și 2001, a statuat că situația femeilor din Afganistan trebuia, în ansamblul său, să fie calificată drept suficient de gravă pentru a considera că măsurile discriminatorii care le vizau constituiau în sine o persecuție în sensul Convenției de la Geneva. Prin urmare, în această perioadă, unei solicitante de protecție internațională i se recunoștea statutul de refugiat pe baza simplului fapt că avea calitatea de femeie afgană.

27 În urma căderii acestui regim al talibanilor, aceeași instanță arată că și-a modificat jurisprudența în sensul că puteau beneficia de statutul de refugiat numai femeile care riscau să fie persecutate ca urmare a adoptării unui „mod de viață de inspirație occidentală”, devenit atât de esențial pentru identitatea lor încât nu se putea impune ca ele să renunțe la acesta pentru a evita o amenințare de persecuție, o astfel de apreciere trebuind să se întemeieze pe examinarea concretă a împrejurărilor speței. Cu toate acestea, ea consideră că măsurile adoptate de talibani împotriva femeilor de la întoarcerea lor la putere, fie că este vorba despre discriminări, violențe sexuale sau ucidere, sunt de o amploare comparabilă cu cele aplicate de regimul precedent.

28 În acest nou context, instanța de trimitere urmărește, în primul rând, să se stabilească dacă măsurile adoptate de talibani față de femei prezintă o asemenea gravitate încât pot fi calificate drept „acte de persecuție” în sensul articolului 9 alineatul (1) din Directiva 2011/95. Ea arată că toate aceste măsuri luate izolat nu constituie, desigur, o încălcare gravă a drepturilor fundamentale, în special a celor de la care nu se poate deroga în temeiul articolului 15 alineatul (2) din CEDO, și, prin urmare, nu intră sub incidența articolului 9 alineatul (1) litera (a) din această directivă. Aceasta ridică totuși problema dacă măsurile respective luate în ansamblu sunt suficient de grave, în sensul articolului 9 alineatul (1) litera (b) din directiva menționată.

29 În al doilea rând, instanța de trimitere ridică problema dacă o femeie afgană poate beneficia de statutul de refugiat, în sensul articolului 2 litera (e) din Directiva 2011/95, fără să se efectueze o examinare individuală a situației sale.

30 În aceste condiții, Verwaltungsgerichtshof (Curtea Administrativă) a decis să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Acumularea de măsuri luate, încurajate sau tolerate într-un stat de un agent care exercită *de facto* puterea guvernamentală, constând în special în faptul că, în ceea ce privește femeile,

– ele sunt excluse de la participarea la funcțiile politice și de la procesele decizionale politice;

– nu le sunt puse la dispoziție mijloace juridice pentru a beneficia de protecție împotriva violenței bazate pe gen și a violenței domestice;

– ele sunt expuse, în general, riscului unor căsătorii forțate; chiar dacă astfel de căsătorii au fost interzise de agentul care exercită *de facto* puterea guvernamentală, femeilor nu li se acordă o protecție efectivă împotriva căsătoriilor forțate, iar astfel de căsătorii sunt uneori încheiate cu participarea unor persoane învestite *de facto* cu putere de stat, cunoscând că este vorba despre o căsătorie forțată;

– ele nu pot desfășura o activitate profesională sau pot desfășura o astfel de activitate într-o măsură limitată și în principal la domiciliu;

– le este îngreunat accesul la instituțiile sanitare;

– le este refuzat accesul la educație, în totalitate sau în mare măsură (de exemplu, fetele au dreptul să urmeze doar învățământul primar);

– ele nu se pot afla sau nu se pot deplasa în locuri publice fără a fi însoțite de un bărbat (aflat într-o anumită legătură de rudenie), în orice caz, dacă depășesc o anumită distanță față de locul de reședință;

– ele sunt obligate să își acopere complet corpul și să poate un văl pe față, în public;

– nu pot practica niciun sport,

în sensul articolului 9 alineatul (1) litera (b) din Directiva [2011/95], trebuie să fie considerată suficient de gravă pentru a afecta o femeie în mod similar cu cele menționate la articolul 9 alineatul (1) litera (a) din această directivă?

2) Pentru a acorda statutul de [refugiat] unei femei, este suficient ca ea să fie afectată de aceste măsuri în statul de origine numai în considerarea sexului său sau, pentru a aprecia dacă aceste măsuri – considerate sub forma lor acumulată – o afectează, în sensul articolului 9 alineatul (1) litera (b) din Directiva [2011/95], este necesară examinarea situației sale individuale?"

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima întrebare

31 Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 9 alineatul (1) litera (b) din Directiva 2011/95 trebuie interpretat în sensul că intră în sfera noțiunii de „act de persecuție" o acumulare de măsuri discriminatorii față de femei, adoptate sau tolerate de un „agent de persecuție", în sensul articolului 6 din această directivă, care constă în special în a le priva de orice protecție juridică împotriva violenței de gen, violenței domestice și căsătoriei forțate, în a le obliga să își acopere în întregime corpul și fața, în a le restricționa accesul la asistență medicală, precum și libertatea de a pleca și de a veni, în a le interzice exercitarea unei activități profesionale sau în a le restricționa exercitarea acesteia, în a le interzice accesul la educație și la practicarea sportului și în a le exclude din viața politică.

32 În primul rând, articolul 2 litera (d) din Directiva 2011/95, care reia articolul 1 secțiunea A punctul 2 din Convenția de la Geneva, definește termenul „refugiat" ca fiind orice resortisant al unei țări terțe care, ca urmare a unei temeri bine fondate de a fi persecutat din cauza rasei sale, a religiei, a naționalității, a opiniilor politice sau a apartenenței la un anumit grup social, se află în afara țării al cărei cetățean este și care nu poate sau, din cauza acestei temeri, nu dorește să solicite protecția respectivei țări. Articolul 2 litera (e) din această directivă definește „statutul de refugiat" ca fiind recunoașterea de către un stat membru a calității de refugiat a oricărui resortisant al unei țări terțe sau a oricărui apatrid.

33 Dispozițiile Directivei 2011/95 trebuie interpretate nu numai în lumina economiei generale și a scopului acestei directive, ci și cu respectarea Convenției de la Geneva – care, astfel cum se arată în considerentul (4) al acestei directive, constituie „elementul-cheie al sistemului juridic internațional de protecție a refugiaților" – și a celorlalte tratate relevante menționate la articolul 78 alineatul (1) TFUE. Printre aceste tratate figurează în special Convenția de la Istanbul și CEDEF [Hotărârea din 16 ianuarie 2024, Intervyuirasht organ na DAB pri MS (Femei victime ale violenței domestice), C-621/21, EU:C:2024:47, punctele 37 și 44-47, precum și Hotărârea din 11 iunie 2024, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Femei care se identifică cu valoarea egalității între femei și bărbați), C-646/21, EU:C:2024:487, punctul 36].

34 Astfel cum se confirmă la articolele 1 și 3, precum și la articolul 4 alineatul (2) din Convenția de la Istanbul, egalitatea dintre femei și bărbați implică printre altele dreptul fiecărei femei de a fi protejată de orice violență legată de gen, dreptul de a nu fi constrânsă să se căsătorească, precum și dreptul de a adera sau nu la o credință, de a avea propriile opinii politice și de a le manifesta și de a efectua în mod liber propriile alegeri de viață, în special în materie de educație, de carieră profesională sau de activități în sfera publică. Situația este aceeași în ceea ce privește articolele 3, 5, 7, 10 și 16 din CEDEF [Hotărârea din 11 iunie 2024, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Femei care se identifică cu valoarea egalității între femei și bărbați), C-646/21, EU:C:2024:487, punctul 37].

35 În plus, articolul 60 alineatul (1) din Convenția de la Istanbul prevede că violența împotriva femeilor pe motive de gen, care trebuie înțeleasă, în conformitate cu articolul 3 din această convenție, ca o încălcare a drepturilor omului și o formă de discriminare față de femei, trebuie recunoscută ca o formă de persecuție în sensul articolului 1 secțiunea A punctul 2 din Convenția de la Geneva [Hotărârea din 11 iunie 2024, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Femei care se identifică cu valoarea egalității de gen), C-646/21, EU:C:2024:487, punctul 55].

36 Dispozițiile Directivei 2011/95 trebuie să fie interpretate de asemenea, după cum se arată în considerentul (16) al acesteia, cu respectarea drepturilor recunoscute de cartă, a căror aplicare urmărește să o promoveze această directivă și al cărei articol 21 alineatul (1) interzice discriminarea de orice fel, bazată pe motive precum sexul [a se vedea în acest sens Hotărârea din 13 ianuarie 2021, Bundesrepublik Deutschland (Statutul de refugiat al unui apatrid de origine palestiniană), C-507/19, EU:C:2021:3, punctul 39, Hotărârea din 9 noiembrie 2023, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Noțiunea de vătămări grave), C-125/22, EU:C:2023:843, punctul 60, și Hotărârea din 11 iunie 2024, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Femei care se identifică cu valoarea egalității între femei și bărbați), C-646/21, EU:C:2024:487, punctul 38].

37 În al doilea rând, articolul 9 din Directiva 2011/95 definește elementele care permit ca anumite acte să fie considerate persecuție în sensul articolului 1 secțiunea A din Convenția de la Geneva. Articolul 9 alineatul (1) litera (a) din această directivă precizează că actul relevant trebuie să fie suficient de grav prin natura sau prin caracterul său repetat pentru a constitui o încălcare gravă a drepturilor fundamentale ale omului, în special a celor de la care nu se poate deroga, în conformitate cu articolul 15 alineatul (2) din CEDO, și anume dreptul la viață (articolul 2), dreptul de a nu fi supus torturii și pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante (articolul 3), sclaviei [articolul 4 alineatul (1)] sau oricărei condamnări în absența legii (articolul 7).

38 Utilizarea, la articolul 9 alineatul (1) litera (a) din directiva menționată, a locuțiunii adverbiale „în special” arată că trimiterea la articolul 15 alineatul (2) din CEDO se face cu titlu indicativ și ilustrează nivelul de gravitate necesar pentru ca un act să poată fi calificat drept „act de persecuție” în sensul articolului 1 secțiunea A din Convenția de la Geneva (a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 septembrie 2012, Y și Z, C-71/11 și C-99/11, EU:C:2012:518, punctul 57).

39 Articolul 9 alineatul (1) litera (b) din Directiva 2011/95, la care se referă instanța de trimitere, permite de asemenea calificarea drept „act de persecuție” a acumulării de diverse măsuri, inclusiv de încălcări ale drepturilor omului, care „este suficient de gravă” pentru a afecta un individ în mod „similar” cu cele indicate la articolul 9 alineatul (1) litera (a) din această directivă.

40 Din aceste dispoziții reiese că, pentru ca o încălcare a drepturilor omului să constituie persecuție în sensul articolului 1 secțiunea A din Convenția de la Geneva, aceasta trebuie să atingă un anumit nivel de gravitate [Hotărârea din 19 noiembrie 2020, Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (Serviciu militar și azil), C-238/19, EU:C:2020:945, punctul 22 și jurisprudența citată]. Acest nivel de gravitate este similar pentru fiecare dintre ipotezele prevăzute la articolul 9 alineatul (1) literele (a) și (b) din Directiva 2011/95.

41 În ceea ce privește în mod specific articolul 9 alineatul (1) litera (b) din această directivă, un astfel de nivel de gravitate trebuie în special să fie considerat atins atunci când, privite în ansamblu, mai multe încălcări ale drepturilor care nu constituie neapărat drepturi de la care nu se poate deroga,

în conformitate cu articolul 15 alineatul (2) din CEDO, aduc atingere respectării depline a demnității umane, astfel cum este consacrată la articolul 1 din cartă, pe care Directiva 2011/95 urmărește în mod expres să o garanteze, astfel cum reiese din considerentul (16) al acesteia.

42 În speță, așa cum subliniază în esență domnul avocat general la punctul 54 din concluzii, nu există nicio îndoială că, independent de represiunea la care se expun femeile afgane în cazul nerespectării prevederilor adoptate de regimul talibanilor – care pot în sine constitui acte de persecuție, în sensul articolului 9 alineatul (1) din Directiva 2011/95 –, măsurile discriminatorii vizate de instanța de trimitere ating nivelul de gravitate impus, atât prin intensitatea și efectul lor cumulat, cât și prin consecințele pe care le generează pentru femeia afectată.

43 Pe de o parte, unele dintre aceste măsuri trebuie calificate ele însele drept „acte de persecuție”, în sensul articolului 9 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2011/95. Aceasta este situația în special în ceea ce privește căsătoria forțată, care poate fi asimilată unei forme de sclavie, interzisă de articolul 4 din CEDO, și lipsa de protecție împotriva violenței bazate pe sex și a violenței domestice, care constituie forme de tratamente inumane și degradante, interzise de articolul 3 din CEDO.

44 Pe de altă parte, presupunând că, luate izolat, măsurile discriminatorii față de femei care restrâng accesul la îngrijiri medicale, la viața politică și la educație, precum și exercitarea unei activități profesionale sau sportive ori care împiedică libertatea de a pleca și de a veni sau aduc atingere libertății de a se îmbrăca nu constituie o încălcare suficient de gravă a unui drept fundamental, în sensul articolului 9 alineatul (1) litera (a) din Directiva 2011/95, aceste măsuri luate în ansamblu afectează femeile astfel încât să atingă nivelul de gravitate necesar pentru a constitui acte de persecuție în sensul articolului 9 alineatul (1) litera (b) din această directivă. Într-adevăr, după cum arată în esență domnul avocat general la punctele 56-58 din concluzii, din cauza efectului lor cumulat și a aplicării lor deliberate și sistematice, aceste măsuri conduc la negarea, în mod flagrant și cu înverșunare, pentru femeile afgane, din cauza sexului lor, a drepturilor fundamentale legate de demnitatea umană. Aceste măsuri demonstrează instituirea unei organizări sociale bazate pe un sistem de segregare și de opresiune în care femeile sunt excluse din societatea civilă și private de dreptul de a duce o viață cotidiană demnă în țara lor de origine.

45 O asemenea interpretare este confirmată de articolul 9 alineatul (2) din Directiva 2011/95, care cuprinde o listă indicativă de acte de persecuție, în sensul alineatului (1) al articolului 9 din această directivă, printre care figurează, în special la literele (a)-(c) și (f) ale acestui alineat, violența fizică sau psihică, inclusiv violența sexuală, măsurile legale, administrative, polițienești și/sau judiciare care sunt discriminatorii în sine sau sunt puse în aplicare în mod discriminatoriu, urmărirea penală sau sancțiunile disproporționate sau discriminatorii, precum și actele îndreptate împotriva persoanelor pe motive de gen.

46 Având în vedere ansamblul motivelor care precedă, trebuie să se răspundă la prima întrebare că articolul 9 alineatul (1) litera (b) din Directiva 2011/95 trebuie interpretat în sensul că intră în sfera noțiunii de „act de persecuție” o acumulare de măsuri discriminatorii față de femei, adoptate sau tolerate de un „agent de persecuție”, în sensul articolului 6 din această directivă, care constă în special în a le priva de orice protecție juridică împotriva violenței de gen, violenței domestice și căsătoriei forțate, a le obliga să își acopere în întregime corpul și fața, a le restricționa accesul la asistență medicală, precum și libertatea de a pleca și de a veni, a le interzice exercitarea unei activități profesionale sau a le restricționa exercitarea acesteia, a le interzice accesul la

educație și la practicarea sportului și a le exclude din viața politică, din moment ce aceste măsuri, prin efectul lor cumulat, aduc atingere respectării demnității umane, astfel cum este garantată de articolul 1 din cartă.

Cu privire la a doua întrebare

47 Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 4 alineatul (3) din Directiva 2011/95 trebuie interpretat în sensul că impune autorității naționale competente, pentru a stabili dacă, ținând seama de condițiile care prevalează în țara de origine a unei femei la momentul aprecierii cererii sale de protecție internațională, măsurile discriminatorii la care ea a fost sau riscă să fie expusă în această țară constituie acte de persecuție, în sensul articolului 9 alineatul (1) din această directivă, să ia în considerare, în cadrul evaluării individuale a acestei cereri, în sensul articolului 2 litera (h) din directiva menționată, elemente proprii situației sale personale, altele decât cele referitoare la sexul său sau la cetățenia sa.

48 În temeiul articolului 4 din Directiva 2011/95, orice cerere de protecție internațională trebuie, în principiu, să facă obiectul unei evaluări individuale [a se vedea în special Hotărârea din 7 noiembrie 2013, X și alții (C-199/12-C-201/12, EU:C:2013:720, punctul 73), Hotărârea din 25 ianuarie 2018, F, C-473/16, EU:C:2018:36, punctul 41, precum și Hotărârea din 19 noiembrie 2020, Bundesamt für Migration und Flüchtlinge (Serviciu militar și azil), C-238/19, EU:C:2020:945, punctul 23].

49 Conform articolului 4 alineatul (3) din această directivă, evaluarea individuală de către autoritățile naționale competente a caracterului bine fondat al temerii unui solicitant de a fi persecutat trebuie efectuată de la caz la caz, cu vigilență și cu prudență, având la bază numai o evaluare concretă a faptelor și a circumstanțelor, pentru a determina dacă faptele și circumstanțele stabilite constituie o amenințare astfel încât persoana în cauză să se poată teme în mod întemeiat, în raport cu situația sa individuală, că va fi victima efectivă a unor acte de persecuție dacă ar trebui să se întoarcă în țara sa de origine [a se vedea în acest sens Hotărârea din 16 ianuarie 2024, Intervyuirasht organ na DAB pri MS (Femei victime ale violenței domestice), C-621/21, EU:C:2024:47, punctul 60, și Hotărârea din 11 iunie 2024, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Femei care se identifică cu valoarea egalității între femei și bărbați), C-646/21, EU:C:2024:487, punctul 59].

50 Această dispoziție enumeră elementele pe care autoritățile naționale competente trebuie să le ia în considerare în cadrul unei examinări individuale a unei cereri de protecție internațională. Printre acestea figurează faptele relevante privind țara de origine în momentul luării unei decizii privind cererea de protecție internațională, statutul individual și situația personală a solicitantului, inclusiv factori precum trecutul, sexul și vârsta sa.

51 Deși articolul 4 din Directiva 2011/95 este, desigur, aplicabil tuturor cererilor de protecție internațională, oricare ar fi motivele de persecuție invocate în susținerea acestor cereri, revine totuși autorităților competente sarcina de a-și adapta modalitățile de apreciere a declarațiilor și a elementelor de probă scrise sau de altă natură în funcție de caracteristicile proprii fiecărei categorii de cereri de protecție internațională, cu respectarea drepturilor garantate de cartă (Hotărârea din 2 decembrie 2014, A și alții, C-148/13-C-150/13, EU:C:2014:2406, punctul 54, precum și Hotărârea din 25 ianuarie 2018, F, C-473/16, EU:C:2018:36, punctul 36).

52 În plus, articolul 10 alineatul (3) litera (b) din Directiva 2013/32 impune statelor membre să se asigure, pe de o parte, că deciziile privind cererile de protecție internațională sunt luate în urma unei examinări corespunzătoare în cursul căreia au fost colectate informații precise și actualizate din diferite surse, cum ar fi Agenția Uniunii Europene pentru Azil (AUEA), care a succedat BESA, și ICNUR, precum și organizațiile internaționale competente în domeniul drepturilor omului, cu privire la situația generală existentă în țările de origine ale solicitanților. Pe de altă parte, această dispoziție impune ca personalul însărcinat cu examinarea cererilor menționate și cu luarea deciziilor privind cererile să aibă acces la aceste informații [Hotărârea din 11 iunie 2024, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Femei care se identifică cu valoarea egalității între femei și bărbați), C-646/21, EU:C:2024:487, punctul 60].

53 În acest scop, așa cum reiese din cuprinsul punctului 36 litera (x) din Principiile directoare ale ICNUR privind protecția internațională nr. 1, referitoare la persecuția de gen în cadrul articolului 1 secțiunea A punctul 2 din Convenția de la Geneva, autoritățile naționale competente trebuie să colecteze informațiile privind țara de origine care sunt relevante pentru examinarea cererilor prezentate de femei, precum situația femeilor în fața legii, drepturile lor politice, economice și sociale, cutumele culturale și sociale ale țării și consecințele în cazul nerespectării acestor cutume, frecvența practicilor tradiționale prejudiciabile, incidența și formele de violență semnalate împotriva femeilor, protecția pusă la dispoziția acestora, sancțiunile suportate de autorii unor astfel de acte de violență, precum și riscurile suportate de o femeie în cazul întoarcerii în țara sa de origine după prezentarea unei asemenea cereri [Hotărârea din 16 ianuarie 2024, Intervyuirasht organ na DAB pri MS (Femei victime ale unor acte de violență domestică), C-621/21, EU:C:2024:47, punctul 61, și Hotărârea din 11 iunie 2024, Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (Femei care se identifică cu valoarea egalității între femei și bărbați), C-646/21, EU:C:2024:487, punctul 61].

54 Rezultă din ceea ce precedă că însăși cerința de a efectua o evaluare individuală a cererii de protecție internațională presupune ca autoritățile naționale competente să adapteze modalitățile de apreciere a elementelor de fapt și de probă în funcție de circumstanțele și caracteristicile proprii fiecărei cereri.

55 Pe de altă parte, trebuie amintit că, în conformitate cu articolul 3 din Directiva 2011/95, statele membre pot adopta sau menține standarde mai favorabile, care constau în special într-o flexibilizare a condițiilor de acordare a statutului de refugiat, cu condiția ca aceste standarde să nu aducă atingere economiei generale sau obiectivelor acestei directive [a se vedea în acest sens Hotărârea din 4 octombrie 2018, Ahmedbekova, C-652/16, EU:C:2018:801, punctele 70 și 71, precum și Hotărârea din 9 noiembrie 2021, Bundesrepublik Deutschland (Menținerea unității familiei), C-91/20, EU:C:2021:898, punctele 39 și 40].

56 În speță, AUEA concluzionează, la punctul 3.15 din raportul său intitulat „Country guidance: Afganistan”, datat ianuarie 2023, că există în general, pentru femeile și pentru fetele tinere afgane, având în vedere măsurile adoptate de regimul talibanilor începând cu anul 2021, o temere fondată de a suferi acte de persecuție în sensul articolului 9 din Directiva 2011/95. De asemenea, în contextul prezentei cauze, ICNUR indică, în declarația sa privind conceptul de persecuție din cauza unei acumulări de măsuri în raport cu situația actuală a femeilor și a fetelor tinere din Afganistan, emisă la 25 mai 2023, că există o prezumție de recunoaștere a statutului de refugiat în privința femeilor și a fetelor afgane tinere, ținând seama de actele de persecuție săvârșite împotriva lor de talibani, exclusiv din cauza genului lor.

57 În aceste condiții, în ceea ce privește cererile de protecție internațională depuse de femei resortisante ale Afganistanului, autoritățile naționale competente pot considera că nu este necesar în prezent să se stabilească, cu ocazia examinării individuale a situației unei solicitante de protecție internațională, că aceasta riscă în mod efectiv și specific să facă obiectul unor acte de persecuție în cazul întoarcerii în țara sa de origine, din moment ce elementele referitoare la statutul său individual, precum cetățenia sau sexul său, sunt stabilite.

58 Având în vedere motivele care precedă, trebuie să se răspundă la a doua întrebare că articolul 4 alineatul (3) din Directiva 2011/95 trebuie interpretat în sensul că nu impune autorității naționale competente, pentru a stabili dacă, ținând seama de condițiile care prevalează în țara de origine a unei femei în momentul aprecierii cererii sale de protecție internațională, măsurile discriminatorii la care ea a fost sau riscă să fie expusă în această țară constituie acte de persecuție, în sensul articolului 9 alineatul (1) din această directivă, să ia în considerare, în cadrul evaluării individuale a acestei cereri, în sensul articolului 2 litera (h) din directiva menționată, elemente proprii situației sale personale, altele decât cele referitoare la sexul său sau la cetățenia sa.

Cu privire la cheltuielile de judecată

59 Întrucât, în privința părților din litigiile principale, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a treia) declară:

1) **Articolul 9 alineatul (1) litera (b) din Directiva 2011/95/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind standardele referitoare la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească resortisanții țărilor terțe sau apatrizii pentru a putea beneficia de protecție internațională, la un statut uniform pentru refugiați sau pentru persoanele eligibile pentru obținerea de protecție subsidiară și la conținutul protecției acordate**

trebuie interpretat în sensul că

intră în sfera noțiunii de „act de persecuție” o acumulare de măsuri discriminatorii față de femei, adoptate sau tolerate de un „agent de persecuție”, în sensul articolului 6 din această directivă, care constă în special în a le priva de orice protecție juridică împotriva violenței de gen, violenței domestice și căsătoriei forțate, a le obliga să își acopere în întregime corpul și fața, a le restricționa accesul la asistență medicală, precum și libertatea de a pleca și de a veni, a le interzice exercitarea unei activități profesionale sau a le restricționa exercitarea acesteia, a le interzice accesul la educație și la practicarea sportului și a le exclude din viața politică, din moment ce aceste măsuri, prin efectul lor cumulat, aduc atingere respectării demnității umane, astfel cum este garantată de articolul 1 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.

2) **Articolul 4 alineatul (3) din Directiva 2011/95**

trebuie interpretat în sensul că

nu impune autorității naționale competente, pentru a stabili dacă, ținând seama de condițiile care prevalează în țara de origine a unei femei în momentul aprecierii cererii sale de protecție internațională, măsurile discriminatorii la care ea a fost sau riscă să fie expusă în această țară constituie acte de persecuție, în sensul articolului 9 alineatul (1) din această directivă, să ia în considerare, în cadrul evaluării individuale a acestei cereri, în sensul articolului 2 litera (h) din directiva menționată, elemente proprii situației sale personale, altele decât cele referitoare la sexul său sau la cetățenia sa.

Semnături